

POŻEGNAĆ (72) *vb pf*

Wszystkie samogłoski jasne.

inf pożegnać (13). ◇ *fut 1 sg* pożegnám (1). ◇ *2 sg* pożegnász (2). ◇ *3 sg* pożegná (3). ◇ *praet 1 sg m* pożegnám (1). ◇ *2 sg m* -eś, -ś pożegnął (2). ◇ *3 sg m* pożegnął (12). *f* pożegnała (3). ◇ *3 pl m pers* pożegnali (1). ◇ *plusq 3 pl m pers* byli pożegnali (1). ◇ *imp 2 sg* pożegnáj (4). ◇ *3 sg* pożegnáj (2). ◇ *con 1 sg m* bych pożegnął (1). ◇ *3 sg m* by pożegnął (2). ◇ *con praet 3 sg m* by był pożegnął (2). ◇ *part praet act* pożegnáwszy (22).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVII w.

1. *Pozdrowić rozstając się; salutare Mącz, PolAnt, Cn; valedicere Mącz, Calag, Cn; valefacere Vulg, Cn; valere dicere a. iubere Mącz; benedicere, bene a. salutem precari, novissima verba a. supremum dicere Cn (40)* : Wywiedz konie czás nam iechác Ale wždy zle nie pożegnać Więc sie rzkomo porywáią Ano ich nic niewciągiąią *RejRozpr* I2; Longum valere dixit vel longum valere iussit, Ná długi czás pożegnał. *Mącz* 197a, 474a; *Calag* 237b; [Iakoż już, dosyć jednak pocziwą rzecz ku nam uczyniwszy, pożegnali, dawając nam zupełną moc wojnę, gdzie jej będzie potrzeba, ruszyć *ListyZygmAug* 1548/100].

pożegnać kogo (36): Pożegnawfzy ieden drugiego/ Szedł koždy do domu fwego. *BierEz* C3v; PO kilka dnij/ pożegnawfły Elzbię/ Zachariafła ij Iána/ poífła z Iozefem panna do Nazareth *OpecŻyw* [27], 12v, 28v, 30v; *ForCnR* B3v; *HistJóz* E2v; *DiarDop* 108; Wziawfzy dekę którą iuz pod fzątami miałá/ Wnet mężá pożegnawfzy/ Irodze sie zabiłá. *RejZwierz* 44v; A Gdy sie včífzył on rozruch/ tedy Páweł wezwał zwolennikow/ á pożegnawfzy ie/ fzedł w drogę do Mácedoniey. *BibRadz Act* 20/1, I 9d *marg*; *OrzRozm* A4v; *BielKron* 67v; Insaluto hospite abire, Niepożegnawfzy gofpodarzá yść precz. *Mącz* 366c; *GórnDworz* Bb7; *HistRzym* 31v, 82; liedząc ná owey fkále pogłádał ná miálftho ono gdzie sie był vrodził/ y miał pewnie wolá tám íść á pożegnác przed fmięciá fwoią/ przyiacioły fwoye. *RejZwierc* 175v, 175; fwięty mężu/ poczekay mię máło/ Zebych fwoie rodzice/ pożegnał wždy cáło. *HistHel* C4v; *StryjWjaz* A4v; *PaprpPan* Gg2v; [Antoni] fpokorá go y z płáczem pożegnawfzy/ y ręce iego y oczy cáłowawfzy/ po płáfcz pobieżał. *SkarŻyw* 51; A Romualdus go cíefząc y rozgrzeífzenie dáiąc/ mile go pożegnał/ y vmárł. *SkarŻyw* 574, 52, 173, [237], 245, 335, 472, 511; Poydę zá tobá Pánie; ále mi pierwey dopuść pożegnác te ktorzy fą w domu *moim*. *WujNT Luc* 9/61, *Act* 18/21; *SkarKaz* 44a; *CiekPotr* 12; A zá tę mą vczynność to niofę od ciebie. Ześ mię áni pożegnał nędzney bialeygłowy *PudłDydo* Bv.

Szereg: »pożegnać i całować« (1): Bo y Helizeufz gdy go wzywáł ná fłużbę prorocká Heliafz/ prośił áby mógl pożegnác y całowác oycá y mátkę *SkarKaz* 44a.

2. *Opuścić, pozostawić, wyjechać skądś [kogo, co] (11)* : *RejWiz* 132; Synu moy [...] przijdá czáfy Ze ti i mnie pożegnałz/ i ty piękne lafy. A iako fmiałe Orłę/ fám sie zgniazda fpufcífz *KochSat* B3v; Miefzczánie Chijfczy iednego czáfu/ z żonámi/ y z dziećmi/ prze pewny wyftęp/ á zá rofkazánie bófkow fwoich/ wyniść z miálfotá/ á Patriá fwoię pożegnác mufieli *GórnDworz* Z4; *KochPam* 84; Ten pożegnawfzy fwe Filándfkie grody/ Y obłápióne wodámi narody/ Ná Thron dżiádowfki fzcześliwie wftępuie *GrochKal* 21.

Przen: *Wyrzec się* (1) :

Zwrot: »pożegnać świat« = *zostać pustelnikiem* (1): Krzyżz nofząc święci zakonnicy pożegnawfzy świat/ z wielkim wefelim y ochotą wpuftyniach/ po gorach/ wiáfkiniach/ y wdziurach ziemnych/ miélfzkánie fobie obieráli. *SkarŻyw* 399.

a. *Umrzeć* (5) : Nie iey famey plákác chcę/ ktora iufz nas pożegnála/ ále tego/ ízechmy ná nię pátrzyć przeftáli *SkarŻyw* 195, 226; O Nieuchronna śmierci/ tákżes [...] Nád niewinną Mátką má práwo wykonaála/ Ktora nie íprzykrzywfy íe/ iufz nas pożegnála. *WisznTr* 18, 21.

Zwrot: »świat pożegnać« (1): A gdy on Mnich z Bożego náthnienia widział/ ífz miał świat ten pożegnać/ przyzwawfy oney niewiáfty/ [...] ízedł znią do Tyru. Tám ná śmierć záchorzał *SkarŻyw* 100.

3. *Udzielić błogosławieństwa, pobłogosławić; benedicere Vulg, PolAnt* (21) :

pożegnać czego (1): A gdy ty záś pożegnałf roku poczętego/ Mułfá polá zákwitnąć z zwyczáyu fwoyego *LubPs* P3.

pożegnać kogo, co (17): Pożegnay nas Bog/ Bog nałz/ pożegnay nałz Bog/ á niechayfie go boiá wízytki kończe ziemie [*Vulg Ps* 66/8]. *TarDuch* D8 [*przekład tego samego tekstu SkarKaz*]; *BibRadz Tob* 10/15; Potym Moizélfz pożegnał wízytki dwánałcie narodow z ołobná/ dáiac im błogofławieństwo/ winfzuiąc im ízczéłliwy obchod ná fwiecie wiecznie y potomkom ich. *BielKron* 45v; *RejPos* 134v, 135v, 136v; *BudBib Tob* 10/15; On prošíł Pána/ áby mógl ludzie w ono ták wielkie święto wćiefzyć/ ofiárę zá nie mieć/ pożegnać ie/ y nauczyć/ iáko zá Pánem w niebo íść máiá *SkarŻyw* 511, 189; (*did*) Iezus. (-) Będżieć dofyć/ iáko mnimam Gdy gi złamię/ y pożegnam. (*did*) Y pożegna chleb niemowiac nic/ y rozłámie gi ná części/ á będżie im dawał (-) *MWilkHist* K2v; POżegnay nas Boże Oycze/ mocą twey świętey práwice/ Iezu Kryfte zbáwicielu/ vkaż nád námi kálfkę íwá. *ArtKanc* T8, N19v; *WujNT przedm* 40; *SkarKaz* 280a [2 r.]; [Boże wam pożegnay íedzenie. *Wokabul* 1539 Z5].

pożegnać komu (2): *Leop Ps* 66/2; Bog oycá twoiego będżye pomocnik twoy/ á wfzechmogący pożegna tobie [*Vulg Gen* 48/25] *BielKron* 18v; [*Wokabul* 1539 Z5].

W połączeniu szeregowym (1): Íż on wczyniwfy pirwey wdzyęcżne rozmowy z zwolenniki fwemi/ vbłogofławiwfy/ vtwardziwfy/ á pożegnawfy ie/ podnozfzy [!] ręce fwe święte/ [...] ízedł od nich do niebá *RejPos* 135v.

Szereg: »(nie) pożegnać i (a nie) ubłogosławić« [*szyk* 1:1] (2): Bo fłuchay co tu Ewányeliáfá piłze/ íż Pan twoy rołciágnawfy ręce fwoie/ pożegnał y vbłogofławił wízytki wierne fwoie. *RejPos* 136v, 134v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym* 1 r.]

a. *Poświęcić [co]* (1) :

Szeregi: [»konsekrować albo pożegnać«: Potym ma Xiác *confecrouac* [!]/ albo pożegnać Kielych/ a ípiewać dalei. *UstKościel* 131v.]

»poświęcić i pożegnać« (1): Potym koronny Podkomorzy/ Arcybiłkupowi koronę podał/ ktorą on iáko wprzod inne rzeczy poświęciwfy y pożegnawfy/ [...] ná odkrytą głowę Krolewfką/ z czerwoną hátałafową czapeczką wdział *BielKron* 329v.

Synonimy: **1.** *pozdrowić; 2.* *odbieżeć, odstąpić, opuścić, porzucić, pozostać, zostawić, zostawić; 3.* *ubłogosławić; a.* *konsekrować, poświęcić.*

Formacje współrdzenne cf ŻEGNAĆ.

Cf **POŻEGNANIE, POŻEGNANY**

LW